

ФЕРМЕР ПРИДНІПРОВ'Я

3 травня 2018 року
№ 18 (57)

Гора бруду

Комітет виборців України: вибори 29 квітня стали найбільш брудною кампанією за всю історію виборів до об'єднаних територіальних громад

Абсолютними рекордсменами зі скуповування голосів виборців на виборах в об'єднані територіальні громади 29 квітня стали партії «Батьківщина», Аграрна партія і «Наш край», заявив голова Комітету виборців України Олексій Кошель.

За його словами, спостерігачам КВУ надійшла інформація про 25 фактів підкупу виборців, водночас реальна цифра може бути більшою. Кошель додав, що правоохоронці відкрили кримінальні провадження в п'яти областях, у день голосування було спіймано на гарячому трьох скупників голосів.

«Абсолютні рекордсмени по купівлі голосів – політичні партії «Батьківщина», Аграрна партія і «Наш край». Кілька фактів підкупу – у Радикальної партії. По одному – у Блоці Петра Порошенка та «Самопоміч», – продовжив голова КВУ.

«Оприлюднені фото- та відеоматеріали про «сітки», схеми і конкретні факти купівлі голосів дають підстави прогнозувати не менше 10 результативних кримінальних справ. Утім, за підсумками парламентських виборів –

2014 і місцевих-2015 в Україні не було жодного прецеденту, коли б купівля голосів призвела до реального тюремного строку... Повний безлад у роботі низки виборчих комісій – проблема останніх виборчих кампаній. Вісім виборчих дільниць відкрилися із серйозним запізненням, через що частина виборців не змогла проголосувати. Серед іншого – перешкоджання роботі спостерігачів, порушення таємниці голосування, конфліктні ситуації і навіть абсурдні рішення», – додав Кошель.

Він заявив, що на виборах 29 квітня КВУ побачив спроби організувати «системний підкуп, який може повторитися у всеукраїнському масштабі під час парламентських виборів – 2019».

«Головним запобіжником виборчим злочинам мала б стати повноцінна виборча реформа із ліквідацією мажоритарної складової та повною забороною політичної реклами. Саме тому прийняття виборчої реформи в найближчі шість місяців (за рік до парламентських виборів) має стати ключовою вимогою до ВР», – написав голова КВУ.

Проекти і прожекти Могили проти «дороги смерті»

4 кілометри об'їзної Н – 31 Дніпро – Царичанка – Кобеляки – Решетилівка від Лобойківки в напрямку Іванівки. Запланували на цьому шляху і завершення

Ще восени міністр інфраструктури Володимир Омелян означив стан автошляхів як «поганий на 95% українських доріг». На урядовому засіданні 18 березня Володимир Гройсман заявив:

- Потрібно підійти до ремонту і будівництва доріг абсолютно системно. У нас завдання – не кілометри, а щоб вони повністю з'єднували населені пункти.

Із виділених урядом на цей рік 47 мільярдів гривень на фінансування будівництва нових автодоріг до їхнього переліку потрапили й 11,

шляхопроводу через залізницю в Бутенках та транспортної розв'язки в двох рівнях на перетині з автодорогою Полтава – Олександрія М – 22, а ще підготовку проектної документації.

Та коли на Полтавщині проблем з вибором варіанту будівництва багатостраждального довгобуду немає, бо там він іде переважно по діючому, поза межами населених пунктів, шляху, то у Січеславщині об'їзної, по-народному «дорога смерті», вже отримала перше офіційне «червоне світло» на своєму шляху.

Читайте далі стор. 2

Прийшов час відроджувати та посилювати мирний протестний Рух в Україні!

Резонансна подія, що сталася минулого тижня – оприлюднення плівок нардепа Онищенка - сколихнула весь український політикум та спричинила неабиякий резонанс у суспільстві. Деякі незалежні експерти навіть прогнозували ймовірні зміни в політичному житті країни, адже у цьому скандалі замішаний особисто діючий Президент України. Нагадаємо, на записках народного депутата-втікача Олександра Онищенка йдеться про корупційні оборудки Петра Порошенка з экс-міністром екології часів Януковича Миколою Злочевським.

ГРОМАДА Дніпропетровщини досить гостро відреагувала на скандальні плівки: 25 квітня більше сотні активістів та прихильників Руху нових сил Михайла Саакашвілі вийшли під стіни Дніпропетровської ОДА на мирну акцію протесту за відставку Президента Порошенка. Участь у мітингу взяли мешканці Дніпра та області, зокрема, жителі Новомосковська, Магдалинівки, Царичанки, Павлограда, Кам'янського, Верхньодніпровська тощо.

Всеукраїнська мирна акція протесту пройшла у всіх обласних центрах країни та у містах районного значення. Обурені свавіллям та безкарністю можновладців, люди вийшли під адміністративні будівлі із вимогою негайної відставки П. Порошенка! У Дніпрі акцію протесту очолив координатор Дніпропетровської обласної організації Руху нових сил Михайла Саакашвілі Анатолій Гайворонський. У своєму виступі перед протестувальниками він зазначив: «Сьогодні тут зібралися справжні патріоти, які полишили свої справи, роботу і прийшли висловити свою позицію. Ми прагнемо жити по-людськи, в країні, де працюють закони і де Президент є гарантом Конституції, а не корупції! Опубліковані нещодавно плівки нардепа Онищенка вкотре довели, що Порошенко - злочинець і корупціонер! Отримавши хабара у десять мільйонів доларів від экс-міністра екології Миколи Злочевського, Порошенко називає його «хорошим парнем» і схвально реагує на пропозицію закрити кримінальні справи проти нього! Які ще докази потрібні? Ми вимагаємо негайної відставки Порошенка! Його місце за ґратами! Українська нація заслуговує на краще життя і майбутнє!».

Акція протесту пройшла за мирним сценарієм у режимі «вільного мікрофону». Кожен бажаючий мав змогу висловити свою думку та позицію відкрито та бути почутим. І таких було чимало.

«Щодня нас, незгодних зі злочинними діями нинішньої влади, стає дедалі більше. Люди втомились мовчати, вони виходять на акції протесту і відстоюють свої законні права. І це правильний шлях, ефективність якого днями довели вірмени. Їм вдалося, вдається і нам! Прийшов час відновлювати та посилювати мирний протестний рух в нашій державі. Слава Україні!» - відзначив Анатолій Гайворонський.

Правда війни

ПРАПОРОНОСЕЦЬ

ЧИ ЗНАЄТЕ ВИ, ХТО У 1945 РОЦІ ПЕРШИМ ПІДНЯВ НАД РЕЙХСТАГОМ ПРАПОР ПЕРЕМОГИ У ДРУГІЙ СВІТОВІЙ ВІЙНІ?

Читайте - стор. 4, 5

Служба автодоріг любить хаос?

Розпочалося все з чималою за обсягом «Повідомлення про плановану діяльність, яка підлягає оцінці впливу на довкілля», розміщеного в районних газетах «Петриківські вісті» та «Приорільська правда» 12 і 14 квітня. У ньому Служба автодоріг у Дніпропетровській області інформує про «реалізацію державного інвестиційного проекту «Розвиток автодороги Н – 31 Дніпро – Царичанка – Кобеляки – Решетилівка» від перехрестя з автошляхом Кам'янське – Лобойківка до межі Дніпропетровської та Полтавської областей». І пропонує громадськості впродовж 20 робочих днів передбачити оцінку впливу на довкілля двох запропонованих варіантів об'їзної, в рамках нового ЗУ «Про оцінку впливу на довкілля». Щоб визначити, який із двох варіантів

більшого обговорення в Китайгороді. Тобто жителі Царичанського району констатували факт відсутності в Служби автодоріг визначених законодавством двох альтернативних варіантів дороги. А в Китайгороді його жителя Любова Гармаш заявила на зборах:

- Наша хата за п'ять метрів від траси, від потужного автотранспорту все двигтять, навіть стіни тріскаються! І таке не лише на нашій садибі. Ми ладні вийти усім миром і перекрити цю трасу, аби швидше збудували об'їзну дорогу!

Вочевидь, в разі «продавлення» існуючого безальтернативного варіанту об'їзної по плавнях, лісах і болотах швидко побудувати нічого не вдається. Як не вдалося за 25 років досі... Бо доведеться зрізати навіть частину гори Калитви – заповідного урочища, цінного пам'ятника природи льодовикового періоду. Ця природна «родзинка» є недоторкованою, бо як об'єкт природно-заповідного фонду авто-

кому районі: «коли по Насипу піде перший поїзд, тоді почнеться Третя світова». Як не дивно, в Царичанці довелося почути і сучасну подібну історію. На початку 2014-го один із місцевих підприємців заходився вирівнювати частину Насипу для власних потреб. Далі почалася війна з Росією. Можливо, це і виглядає дещо фантастично, але дивний збіг обставин існує, і викликає велику тривогу в місцевих мешканців. Може, цих прикладів досить, і не варто випробовувати долю намарне?

Перший знак «Стоп!» на «дорозі смерті»

Більш плідно публічна оцінка впливу на довкілля нової дороги пройшла 27 квітня в клубі Могилева, куди місцеві фермери прибули прямо з

оцінювати. За обома напрямками використовуватимуться біля 40 кілометрів діючих автошляхів, що суттєво здешевить і прискорить будівництво.

З увагою слухали присутні і фрагменти «Висновків заслуженого професора Національного університету ім. Олеся Гончара Валентина Булахова», свого земляка, який надзвичайно детально описав екологічну ситуацію в Приорілі і визначив шляхи її покращення. Одним із розроблених ним 18 пунктів є неприпустимість прокладання автомагістралі найвищої національної категорії в серці НПП «Орільський». Не менш уважно слухали присутні і «Висновки щодо наслідків будівництва автошляху Н – 31 за «Технічного альтернативного 1» для довкілля» доцента ДНУ ім. О. Гончара, наукового керівника проекту

«Орільський». Свої міркування висловили на зборах депутат Царичанської райради Віктор Коновий, заступник голови «Комітету порятунку Орелі» Олександр Вишняк та інші промовці. А депутат Могилівської ОТГ Ольга Бреславель своєрідно підбила підсумки публічної оцінки:

- Коли проектували канал Дніпро-Донбас, будівельники нас так само запевняли, що ніякої біди не буде. Виявилось, що все якраз навпаки – окрім лиха, канал нічого не дав людям. Теж саме відбувається і тепер. Тому треба відвести дорогу подальше від села, досить з нас і одного каналського лиха. Навіщо губити природу, коли можна накласти трасу на дороги меншої категорії?

Наприкінці обидва запропоновані варіанти були визнані присутніми надзвичайно шкідливими

Могилів проти «дороги смерті»

менш згубний для навколишнього середовища. «Технічна альтернатива 1» пропонує обійти населені пункти Лобойківка, Петриківка, Могилів, Китайгород, Царичанка, Ляшківка з півдня. А «Технічна альтернатива 2» пропонує абсолютно неприйнятне: розширити діючу трасу, яка йде центрами згаданих сіл, до чотирьох смуг! У такому разі довелося б зносити житлові будинки «червоної лінії». Тобто Служба автодоріг практично «продавляє» недолюбтий єдиний варіант об'їзної, іменований людьми «дорогою смерті» за вкратці під асфальт заповідні озера, болота і старичі Петриківщини. І пнеться теж саме сотворити у Приорілі.

З приводу згаданого «Повідомлення» Служби автодоріг низка громадських організацій, зокрема Фермерська Самооборона Дніпропетровської області (керівник Василь Строгий), «Екоколо» (Анатолій Пукас), «Європейське покоління» (Віктор Дрегла) та «Комітет порятунку Орелі» (Валентин Коваленко) ініціювали проведення 27 травня в Царичанському районі публічної оцінки впливу на довкілля. Перша спроба відбулася одразу після завершення сесії Царичанської районної ради, на якій були присутні голови місцевих рад, керівники підприємств, служб РДА тощо. Голова райради Світлана Горбачова для фахового пояснення усіх ризиків і загроз обох запропонованих варіантів запросила на зустріч розробників проекту Національного природного парку «Орільський» та представників Служби автомобільних доріг в Дніпропетровській області. На жаль, з Дніпра ніхто не приїхав. Тож після майже годинного обговорення переважна більшість учасників прийшли до висновків:

- запропонована «Технічна альтернатива 2» є нереальним варіантом майбутньої дороги, адже в разі її реалізації доведеться знищити біля тисячі житлових будинків у кількох селах Петриківського і Царичанського районів;
- із наданих Службою автодоріг «Повідомлення» та фізичної карти незрозуміло, де саме проходить «Технічна альтернатива 1», які природні об'єкти будуть знищені нею та чи буде використовуватися для такого варіанту полотна неіснуючої залізниці в Царичанському районі;
- необхідно провести повторну публічну оцінку із залученням розробників проекту НПП «Орільський», Служби автодоріг для ґрунтового вивчення прийнятних варіантів.

До приблизно таких результатів прийшли й учасники публічної оцінки впливу на довкілля нової траси на вказану пошту чи електронну адресу може направити кожен громадянин України. Міністерство систематизує їх і передасть для підготовки «Звіту про вплив на довкілля» Службі автодоріг у Дніпропетровській області, який і буде представлений на громадських слуханнях в громадах сіл за пропонуваним маршрутом. Лише після його схвалення місцевими громадами дорожні будівничі зможуть приступити до підготовки проекту, визначеного найменш шкідливого варіанту автодороги. А для негайної зупинки неоконченного варіанту «дороги смерті», за повідомленням Вадима Манюка, наукова група проекту НПП «Орільський» подає звернення до Постійного комітету з представників держав-учасниць Бернської Конвенції з охорони дикої флори і фауни і природних середовищ в Європі, ратифікованої Україною. Спільні зусилля вчених і селян допомагають зберегти НПП «Орільський» від безглузлого втручання «гомо сапієнс».

Григорій ДАВИДЕНКО.
Фото автора.

ВІД РЕДАКЦІЇ:
«Фермер Придніпров'я» надсилає попередні публікації про «дорогу смерті» з фактами негативного впливу на довкілля на вказану адресу Мінекології.

Жителі Могилева дають оцінку впливу на довкілля новій трасі.

створення НПП «Орільський» Вадима Манюка. Їх озвучила голова ГО «Шульківська громада» Вікторія Льовкіна:

- Так званий «об'їзний» автошлях Н-31 по всій своїй довжині в межах Дніпропетровської області – збудована частина від сел. Ломівка до с. Сотницьке та намічена під проектування – прокладені у низовинній місцевості, на широких річкових терасах Дніпра. Це унікальний і водночас вразливий ландшафтний комплекс, який завдяки особливостям геологічної будови, рельєфу і природному гідрорежиму володіє багатим біорізноманіттям. Вибір маршруту від самого початку був необґрунтованим і з екологічної, і з економічної точок зору. Цей шлях перерізає на різних ділянках десятки разів русла терасових річок, стариці, озера, болота, заплави луки і призведе до глибокої і безповоротної трансформації гідрорежиму всієї території, а вартість такого будівництва, з огляду на складні ґрунтові та гідрологічні умови, в разі дорожча порівняно з прокладанням автодороги по вододілу та більш високих сухих терасах! Запропонований варіант автошляху не є за суттю об'їзним, оскільки багаторазово перетинає історично цінні заселені території давніх приорільських сіл, які дотепер володіють чудовим потенціалом для розвитку сільського, етнографічного, краєзнавчого туризму, органічного землеробства. Подальше будівництво цього варіанту шляху має низку негативних наслідків з дуже високим рівнем небезпеки:

- руйнування гідрологічного режиму долин Дніпра, Чаплинки та Орелі на великих площах;
- глобальна дефрагментація природних екосистем і втрата біорізноманіття на значних територіях;

- руйнування природного ландшафту і втрата його рекреаційної привабливості;

- знищення історико-культурної спадщини, пов'язаної з Козацькою добою України;

- руйнування цілісності транснаціонального екокоридору Всеєвропейської екомережі і знищення природного ядра екомережі національного значення, складової Смарагдових мереж України і Європи. Єдиним правильним стратегічним рішенням в цій ситуації є відмова від такого варіанту проекту і пошук альтернативних варіантів.

Це лише частка аргументів відомого науковця, що впродовж двох десятиліть літ долає чиновницький спротив створенню НПП

поля. Заступник сільського голови Тетяна Смірнова розповіла присутнім про «Повідомлення» Служби автодоріг, обидва запропоновані варіанти дороги і право громади та кожної людини висловити свої зауваження щодо оцінки їхнього впливу на довкілля. Після цього обраний головою зборів Юрій Тимошенко надав слово усім бажаючим. Особливо фаховим був коментар жителя Могилева Володимира Самарського:

- Розширення діючої автодороги є утопічним, така безглузда пропозиція не може вважатися належним варіантом нової автодороги національного значення. У п. 8 «Сфера, джерела та види можливого впливу на довкілля щодо технічної альтернативи 1» «Повідомлення» сказано, що варіант, який веде дорогу півднем Могилева, не впливає на рослинний і тваринний світ, що ніякого природно-заповідного фонду там немає. Це прямий обман жителів Могилева та інших приорільських сіл – місцеві і державні органи влади Царичанського району, Дніпропетровська облрада вже визнали, що ця територія є основою Національного природного парку «Орільський», до завершення створення якого потрібен лише другий Указ Президента України! Ще стверджується, що вплив на водне середовище буде тимчасовим, лише під час будівництва. Та радіоактивний шлак з домен Кам'янського, що застосовується для вирівнювання траси, фонитиме увесь час! Ми не можемо погодитися на передачу 400-т заповідних гектарів під «дорогу смерті», як запропоновано. Один із варіантів відведення лиха – направити дорогу на діючий автошлях Кам'янське – Орлик – Кобеляки, він після каналу Дніпро – Донбас відходить від Дніпра і цілком придатний для осучаснення. Є і варіант обходу Могилева, Китайгорода і Царичанки зверху. Для цього потрібно вийти з району – Клешнівка – Іванівка на діючу автодорогу і йти нею від Петриківки до Могилева, це 17 кілометрів збережених природних утід. Далі траса плавного повертає по каналській дорозі вправо до автодороги Магдалинівка – Царичанка і нею обходить Царичанку з півночі. Або ж можна йти одразу після Петриківки на давній Чумацький шлях. Деталі можна уточнювати, але такими я бачу два основні варіанти, вплив на довкілля яких і можна буде

мати. Заступник сільського голови Тетяна Смірнова розповіла присутнім про «Повідомлення» Служби автодоріг, обидва запропоновані варіанти дороги і право громади та кожної людини висловити свої зауваження щодо оцінки їхнього впливу на довкілля. Після цього обраний головою зборів Юрій Тимошенко надав слово усім бажаючим. Особливо фаховим був коментар жителя Могилева Володимира Самарського:

- Розширення діючої автодороги є утопічним, така безглузда пропозиція не може вважатися належним варіантом нової автодороги національного значення. У п. 8 «Сфера, джерела та види можливого впливу на довкілля щодо технічної альтернативи 1» «Повідомлення» сказано, що варіант, який веде дорогу півднем Могилева, не впливає на рослинний і тваринний світ, що ніякого природно-заповідного фонду там немає. Це прямий обман жителів Могилева та інших приорільських сіл – місцеві і державні органи влади Царичанського району, Дніпропетровська облрада вже визнали, що ця територія є основою Національного природного парку «Орільський», до завершення створення якого потрібен лише другий Указ Президента України! Ще стверджується, що вплив на водне середовище буде тимчасовим, лише під час будівництва. Та радіоактивний шлак з домен Кам'янського, що застосовується для вирівнювання траси, фонитиме увесь час! Ми не можемо погодитися на передачу 400-т заповідних гектарів під «дорогу смерті», як запропоновано. Один із варіантів відведення лиха – направити дорогу на діючий автошлях Кам'янське – Орлик – Кобеляки, він після каналу Дніпро – Донбас відходить від Дніпра і цілком придатний для осучаснення. Є і варіант обходу Могилева, Китайгорода і Царичанки зверху. Для цього потрібно вийти з району – Клешнівка – Іванівка на діючу автодорогу і йти нею від Петриківки до Могилева, це 17 кілометрів збережених природних утід. Далі траса плавного повертає по каналській дорозі вправо до автодороги Магдалинівка – Царичанка і нею обходить Царичанку з півночі. Або ж можна йти одразу після Петриківки на давній Чумацький шлях. Деталі можна уточнювати, але такими я бачу два основні варіанти, вплив на довкілля яких і можна буде

«Не чіпайте «Насип» – буде війна!»

За варіантом «Технічна альтернатива 1» після подолання Калитви нова автотраса має йти від Рудьки до Царичанки діючою Орлянською дорогою, практично впоперек кобеляцького напрямку. Ці 4 - 5 двосмугових кілометри – практично єдині із намічених 58-ми, де не стовідсотково «лягають» під бетон природні утїддя і орні землі ОТГ. Та далі об'їзна, за намірами Служби автодоріг, звертає на геть небезпечний, на думку місцевих жителів, шлях – на місце неіснуючої залізниці Гришине (Червоноармійськ, тепер Покровськ) - Новомосковськ – Царичанка – Кобеляки – Ганнівка - Глобине – Золотоноша – Рівне. У південному видноклі Царичанки вона добре проглядається.

- Залізницю Гришине – Рівне почали будувати в 1913 році, а наступного розпочалася Перша Світова війна, - пояснює голова Царичанської РГО «Комітет порятунку Орелі» Валентин Коваленко. - Теж саме сталося і 1941-го. Пригадую з дитинства, відтоді люди стали говорити: «не можна зачіпати Насип - буде війна!» У роки після Другої світової спроб відновити залізницю не було, її полотна здебільшого розоране, а подекуди, як і біля Царичанки, збереглося.

Теж самісіньке про неіснуючу залізницю говорять і в Кобеляць-

Трохи більше року минуло, як побачив світ перший номер нашої газети. Читачі відзначають, що вихід тижневика став огнією із заменних погій у медіїному просторі Придніпров'я. Редакція вдячна їм за таку високу оцінку.

Щирі побажання із Саксагані

ШАНОВНІ ДОБРІ ЛЮДИ - працівники газети!

Щиро вітаю вас з річницею «Фермера Придніпров'я» - дорогої для нас, читачів, газети, а також з усіма весняними святами, які минули та які ще прийдуть до нас. Від усього серця шлю вам подяку за газету, яка стала моїм однодумцем, яка вселяє у наші душі надію, що не все ще пропало для простих людей, що є ще надія у нашому житті на краще. Хай вам допомагає натхнення, міцного вам здоров'я на багато років і, звичайно ж, перемоги у всіх задумах і діях. А пише вам цього листа у минулому проста сільська вчителька, нині пенсіонерка, ветеран педагогічної праці. Моє рідне село Саксагань над самою річкою. Вулички у даль біжать широкою стрічкою. А вулиці мали назву Леніна, Тиха, Шевченка, Чапаєва, Радянська. Було, ідеш своїм селом, хати достатком повняться, на вулицях нових (Горна, Новопроєктна) ще будівлі зводяться. У клубі нашім, у сільськiм, народний хор співав. Послухати рідну пісню кожен поспішав... Та то було усе колись, у роки застою. Тепер, як глянеш навкруги, шкода всього до болю. Розвалені птахоферма, комплекси тваринні. Де ж селянам працювати і завтра, і нині? Стоять страшні розвалини у центрі самому. Нікого це не хвилює й не болить нікому. Куди учнів поведеш? Скрізь самі руїни. Я не корінна жителька села, але воно мені стало дорогим. Тут я одружилася, син мій О. Таран. А у нього

дружина Лариса Миколаївна, яку ви через газету вітали у січні з її ювілеєм. (Безмежно вдячна вам, сюрприз був чудовий). Є донька О. Супрун, старший син якої Супрун Олександр (мій онук) тісно пов'язаний з працею на землі. Він передплатив мені «Фермера Придніпров'я», якого я щоразу перечитую з великим задоволенням. Сама я учитель української мови та літератури. Коли з сім'єю переїхали у це село, директор місцевої СШ запропонував мені перший клас. Його довела до десятого. Відсвяткували випускний. Саксаганська сільська школа була мені завжди в радість. Та забрала її в мене неминуча старість. Вранці я до неї на крилах летіла. Знання дітям несла, сили не жаліла. А було їх у мене до сорока в класі. Разом з ними побували на всіх трудових об'єктах села. Виступали з концертами перед селянами колгоспу-мільйонера. Брали участь у всіх шкільних заходах. А наші подорожі у Полтаву, Кіровоград, Ворошиловград, Краснодон, Ровеньки (автобусом), Канів, Київ – теплоходом.

Роз'їхались, розлетілись мої вихованці. І тепер мені не треба У школу йти вранці. Давно вже я на пенсії, Та школою живу. Про неї часто задую, про неї я пишу. Кличуть в школу і сьогодні: Зустріч, хвилювання. Та ніхто вже не питає Про моє бажання. А мені – хоч би раз З журналом до учнів завітати у клас.

З ними тепло привітатись,
Від них собі юнацької сили набратись.
За Україну болить душа.
Хто їй допоможе
У таку важку годину
Чи встояти зможе?
Я часто згадую Шевченка.
Яка ж то мудра голова!
В одному з своїх віршів
Сказав такі слова:
- Мені однаково, чи буду я жити
в Україні, чи ні –
Однаковісінько мені...
Та не однаково мені, як
Україну злії люди присплять,
Лукаві, і в огні її, окрадену збудять.
Ох, неоднаково мені.

Як би ви знали, депутати,
Як в Україні щезнуть хати?
То ви б у Раді домовлялись,
Щоб наші села розвивались.
Люди, щоб достаток мали,
Щоб про добробут їхній dbали,
Та щоб Вкраїну не ділили,
У чужинців війська не просили.
Щоб словом, миром домовлялись,
З сусідами би уживались...
Депутати, олігархи,
Ви ж повинні приклад дати
На ту війну (кому ж вона потрібна?)
Кошати послати, капітал
від свого рота відірвати,
А не бідний наш люд до нитки
обдирати.
Якби ж то ви у Верховній
та радились з народом,
То перед світом за неьку-Україну
не було б нам сором.

ЩЕ КІЛЬКА РЯДОЧКІВ на мотив пісні
«А вже осінь прийшла у мій сад...»

А вже бідність прийшла у наш край,
А минуле для всіх – то був рай!
З України зробили вертеп,
І панує в ній безлад тепер.

Тягнуть народ наш в ЄС,
Обіцяють колись нам прогрес.
Обіцянкам тим вірять дарма.
Тож надії на краще нема.

Капітал вже прийшов у наш дім,
Олігархи печуться об тім,
Щоб обдерти народ до кінця.
До смаку влада оця?

Україно, моя дорога,
Нехай молодь тобі помага.
Побороть оцю гідру страшину
І прокласти дорогу нову.

Може тому, що я в літах,
У минуле часто повертаю
Не можу гудити на те,
Що глибоко у серці маю.

Я підтримую думку про те, щоб
змістити президента, скоротити
кількість депутатів у Верховній Раді,
зняти недоторканість з них, обирати
у ВР молодих знаючих спеціалістів.
Бережіть Україну, дайте можливість
людям жити.
Газеті бажано процвітання. Бережіть
нашу святу Землю. Усім працівникам
газети доброго здоров'я, наснаги у
досягненні поставленої мети.

З великою повагою і щирою
шаною Г.О. ТАРАН, с. Саксагань
П'ятихатського району.

Тягніть, тягніть свого «плуга»!

ШАНОВНА РЕДАКЦІЄ!

Випадково познайомилася з вашою газетою і стала її шанувальницею, бо сама з хліборобського роду. Знаю, яка важка праця стоїть за кожною зерниною. І твердо переконана, що саме вони, хлібороби, повинні бути захищені та забезпечені підтримкою всього суспільства, а насправді в країні навпаки – селяни, як завжди, кинуті напризволяще. За що?! За те, що тримають світ на своїх чорних від роботи руках, годують людство. Що б важило золото планети, коли б не було хліба? Більше двадцяти років йде, здавалось би, у демократичній країні не розбудова країни, а як сказала Ліна Костенко, «велике мискоборство». Пора вже і найтисся всім нашим президентам та їхнім поплічникам, але біда – апетити у них безмірні. Доки ж терпіти? Я завжди була оптимісткою – (мені вже 80 років), сподівалася, що хоч під кінець життя побачу по-справжньому незалежну Україну, але... Але вірю, що так буде без мене, коли ще є справжні сини багатостраждальної України, чесні, порядні патріоти... Ваша газета пропагує самозахист, відстоювання своїх прав, вимогу приймати правильні закони. Тільки б вони виконувалися. А як же добре приживаються чудові починання, наприклад, протистояння рейдерству, хоч би в

нашій області – Січеславській воно діє, допомагає. І це зробила об'єднана сила фермерів-аграріїв! Добре, що газета має бойовий, наступальний характер, не ховається за загальні гасла, а сміливо виступає за зміну влади, пропонує конкретні дії: імпічмент Порошенку, перевибори парламенту і т. д. Бачу, що завдає бойовий тон ваш очільник Анатолій Гайворонський. Судячи з усього, людина смілива, безкомпромісна і правдива! Низький йому уклін, хай буде здоровий і надійно захищений силою Божою! А це варто відзначити, що ви в своїй газеті не обмежуєтесь тільки питаннями хліборобства. Приємно було прочитати про організацію самовизначення українців, про мовні проблеми. Розумію, що газета прагне не тільки допомагати розв'язувати проблеми суспільства, але й піднести загальну культуру хліборобів. А це так само важливо й необхідно. Відчувається, яка важка робота стоїть за кожним словом у вашій газеті! Але не здавайтесь, тягніть цей «плуг», як вічно тягнуть свій плуг хлібороби! Перемога буде за людьми, а не за олігархами. Зичу вам закріпити і примножити ті здобутки, що вдалося вам здійснити за рік. Здоров'я всім вам, перемог і людського щастя!

Зі щирою повагою
Тамара ДОРОГОРСЬКА, с. Кудашівка
Криничанського району.

Р.С. Віри «Український рід» присвячую тим, завдяки кому ми живемо на світі – хліборобам.

УКРАЇНСЬКИЙ РІД
Ми вічні ратаї
У матінки Землі,
Незримим ланцюгом
Прикуті ми до неї...
Лиш сонце йде на круг,
Ми тягнем, тягнем плуг –
Землі ми вічні Прометей...
Та перша борозна
Крізь серце нам пройшла
Іще тоді, як Світ
І Сонце стали...
Коли ж то колосок

Хитнувся, як дзвінок, –
Сердечна пісня
На уста злітала!

Були, як ніч, віки,
Червоної круки
Кістками й плачем
Степ наш засівали,
Але тримались ми
Праматики Землі,
Як вічнеє зело,
Над смертю підіймались!
Духмяно степ цвіте...
І важко віддає
Гіркуцим потом
Зрожену хлібину.
Єднає нас усіх
Прабатьківський той хліб

У добру й щедру
Трударів родину...

Дай, Боже, сили нам,
Родючості – ланам.
Хай не уб'ють
Морози й суховії..
Гріхи наші прости,
Від лиха захисти,
Даруй нам, Боже,
Єдність і надію!
Ми – вічні ратаї,
Ми – з чорної Землі,
Незримим ланцюгом
Прикуті ми до неї...
І поле, а чи луг –
Ми тягнем, тягнем плуг,
Землі цієї вічні Прометей.

! Взагалі мені здається, все наше життя – це очікування гіршого і надія на краще

Ліна
Костенко

ЩОРОКУ 27 жовтня у Скельках Василівського району Запорізької області святкують день визволення села від фашистських загарбників. Не винятком був і 1967 рік. Але тодішні велелюдні урочистості за участю учнів місцевої школи та усіх жителів села пам'ятають тут до цих пір. Вони нарobili розголосу мало не на весь тодішній Радянський Союз. А все через те, що сюди, на свою рідну батьківщину, де народився і виріс, у гості до рідні навідався якраз «біженець» зі Скельок, тобто учіака з них, Петро Щербина. Директор же школи Станіслав Іванісов, котрий був не з місцевих, ні з ким зарані не погоджуючи, посмів запросити його на святкування. Навіть надав чоловікові і слово. А Петра Дорофійовича мов прорвало, як потім казали. Від усього того, що наболіло за багачько літ та кривдило його, від того також, що так довго і знітило, взяв і розповів своїм землякам всю правду про перебіг завершального акорду у Великій Вітчизняній війні – про штурм, взяття та падіння Рейхстагу у Берліні і підняття над ним Прапора Перемоги. Адже знав подробиці цієї історичної події Щербина не з чийось розповідей чи спогадів, книжок і тому подібне – він сам був їх учасником.

НА ВІЙНУ Петра мобілізували фактично підлітком саме у жовтні 1943 р. після визволення Скельок. З війни він повернувся таким чинном зовсім юним – 19-літнім. Мало того, що з орденком Червоного прапора та медалями «За відвагу» і «За бойові заслуги» на грудях. Цей по суті безвусий ще хлопчина став розповідати землякам, що його відділенню стрілецького взводу випало першим увірватися у лісвище фашистів. Петро, це розповідаючи, ще й дуже ніяковів, ніби вибачався: отак, йому, сталося, хіба він винен, що йому, Петру Щербині, випало і прикріпити над Рейхстагом перше червоне знамено Перемоги. Земляки вірили і не вірили, але всі як один шанували героїського хлопця. До тих пір, поки в газетях раптом не з'явився Указ Верховної Ради СРСР про присвоєння звань Героїв Радянського Союзу росіянину Михайлу Єгорову та грузину Мелітону Кантарія. І саме за те, що це вони поставили над Рейхстагом радянський прапор на знак розгрому гітлерівського фашизму. Щербину у Скельках все одно, що кинули лицем у банку: почали обзивати і хвалюючи, і самозванцем, а то і образливими словами. Не кажучи про те, що сміялися, глузували та знущалися над ним, хто як міг і хотів. Він же намагався доводити, що не обманює і не придумує, а каже правду. Стояв на своєму, коли викликали і в район. Навіть пояснювати став, що Кантарія та Єгоров дійсно «виносили на купол Рейхстагу прапор», але, по-перше, опівночі з 30 квітня на 1 травня і за участю групи бійців, у який знову перебував і він. А, по-друге, це відбувалося через 10-11 годин після того, як близько до вечора 30 квітня саме йому довелось до ноти кінної статуї кайзера Вільгельма над брамою, аж під

протиленному березі перед барикадами. Наказ був оволодіти «будинком Гімmlера» – приміщенням міністерства, яке Гімmlер очолював. Бій тривав до саміснького вечора і видався наскільки пекельним, що таких Петру ще й не доводилося бачити. Артилерійський обстріл не припинявся ні на мить, міни та бомби вибухали одна за одною, стрілянина лунала з усіх дахів, вікон та щілин, будинок захищали есесівці і моряки-підводники, яких скинули сюди на парашутах.

І ось ранок 30 квітня, - продовжував Петро Щербина. – Він виявився похмурым, туманним. З вікон підвалив, де ми окупувалися, побачили велику площу, а в глибині неї нечіткі обриси високої споруди. Ми навіть не відразу збанули, що то і був Рейхстаг. Поки хтось не закричав: «Так ось він який!» Роздівитися ж як слід і не вийшло – знову посипалися снаряди, спотачку в один бік, потім і в другий. Почали падати й бомби. Все туло та здригалося до

ти їх вихід під купол. Так ми перше побачили рядового Кантарія та сержанта Єгорова. У штурмі фашистського кубла з нами вони не брали участі. Наш ротний Ілля Сьанов пропонував інших хлопців, здається, Миколу Бика і ще когось, та йому нагадали, що накази не коригуються, а виконуються». А ми з лейтенантом Берестом, підвів ризику Щербина, і забезпечили вихід наверх присланих прапорonoсців. Сходи були уже потрошені, і Берест усіх нас у пробойни та ніші на своїх плечах піднімав.

– Я тоді це сприймав спокійно, без будь-яких обид чи заперечень, бо на війні накази старших командирів дійсно закон, - сказав Петро Дорофійович. - Гля мені здавалося, інші учасники штурму такої ж були думки. Тієї, що це уже в якості офіційної на честь Перемоги церемонії встановлено ще один Прапор. А на ранок 1 травня й весь Рейхстаг був обліплений прапорами і прапорочками. Їх не можна було перелічити. Усі, хто дій-

Більше того, вважаю, що на моє місці 30 квітня 1945-го перед Рейхстагом повинен був опинитися хтось зі значно більш заслужених солдат Великої Вітчизняної. Краще, якби перше переможне знамено зніс на нього той, хто пройшов війну з першого її дня. Та якщо вже доля присудила зробити це мені, хочу, щоб у рідному селі знали про це і не сумнівалися, що це такі я зробив. І щоб задували мене незлим та добрим словом!

ОСТАННІ СЛОВА Петра Дорофійовича, може, найбільше і запали у душу вчителя Станіслава Іванісова. А років чотирів дійсно закон, - сказав Петро Дорофійович. - Гля мені здавалося, інші учасники штурму такої ж були думки. Тієї, що це уже в якості офіційної на честь Перемоги церемонії встановлено ще один Прапор. А на ранок 1 травня й весь Рейхстаг був обліплений прапорами і прапорочками. Їх не можна було перелічити. Усі, хто дій-

ми словами, справді, в чому ні на йоту за життя не сумнівався колишній ротний командир Петра Щербини Ілля Сьанов, «на дотоду Йосипу Сталіну Прапор Перемоги підняли росіянин та грузин», і тому «всіх інших героїв його встановлення викреслили з кімчями». Власне, сьогодні в розбіжності Іванісова спотадти та копії листів і клопотань не лише Василя Шатілова та Іллі Сьанова, а і колишнього члена Військової ради 3-ї Ударної армії Андрія Литвинова, які вони свого часу надсилали у високі інстанції з домаганням «поновити справедливість», оскільки «незаслужено обійдено ряд товаришів, які першими увірвалися в Рейхстаг і встановили на ньому Червоний прапор нашої держави».

Про належно не поцінований подвиг Петра Щербини і невтомні спроби Станіслава Іванісова привернути до цього факту увагу зашита вільського голову Ірипу Бондаренко. «А мене застерегли, щоб не нагадували ми народу

ганізували і керували боем в середині приміщення до повної перемоги. До присвоєння звання Героя були представлені лейтенанти Берест, Гусев і Кошкарбаев, сержанти Щербина та П'ятницький (посмертно), рядовий Григорій Булатов, але з невідомих до цих пір для нас причин залишилися не нагороджені. Це поспричинило тому, що за наполяганням ветеранів 150 стрілецької дивізії у жовтні 1961 року з участю ЦК КПРС відбулася робоча нарада в Інституті марксизму-ленінізму, метою якої було похвилинно нарешті зафіксувати штурм Рейхстагу та встановлення на ньому прапора Перемоги. З'ясовано, що перший прапор, який замайорів над Рейхстагом, не прапор, який ніс уже на сходах Рейхстагу убитий сержант П'ятницький, а підхопив сержант Щербина. На згаданий нараді погодилися також, що спеціальний прапор Перемоги сержант Єгоров і рядовий Кантарія не з першого разу і встановили на купол рейхсканцелярії. Спочатку вони не знайшли лазу на дах і повернулися назад. Повторно просування Єго-

рова та Кантарія забезпечило відділення автоматників сержанта Петра Щербини під командуванням лейтенанта Олексія Береста».

НА ЖАЛЬ, уточнення та висновок як робочої наради на доволі високому рівні, так і клопотання, адресоване видавцям історії минулої війни, чомусь не були враховані. А все ж йшлося до того, що справедливість мали б відновити – нагородити зірками Героїв тих, кого вчасно та заслужено не нагородили. Мабути, Йосип Сталін вважав, що історію творив винятково він. Ні, істинну історію завжди творить багатостраждальний народ. Хорі і були наслідки від спроб назвати справжніх героїв взяття фашистського лігвища. На ці спроби знову натрапив не хтось інший, як невтомний пенсіонер Станіслав Іванісов. З-поміж військових кореспондентів на Королівській площі перед Рейхстагом 30 квітня 1945 р. перебував один-єдиний кореспондент «Правди» полковник і письменник Борис Горбатов. А в історії Великої Вітчизняної війни на ім'я Голови редколегії надходило клопотання від колишнього командувача колишньої 3-ї Ударної армії врахувати деякі уточнення стосовно взяття Рейхстагу». У клопотанні стверджувалося: «Кожен метр простору пронизували осколки снарядів і кулі противника. Воїни падали, притискувалися до землі, однак піднімалися і нестримно, вперто билися вперед. У першому лапшуку о 14 год. 25 хв. у головний вхід Рейхстагу увірвалися дві роти І. Сьанова і взвод Р. Кошкарбаєва. Командували групами першого ешелону лейтенанти О. Берест і К. Гусев. Вони проявили виняткову хоробрість. Першими ввірвавшись у Рейхстаг, проявили героїзм та винахідливість, ор-

момент між колонами розірвався німецький снаряд. Замертво з піднятою рукою, у якій стискував гранату, упав Якимович. Його кров запеклася на плитках. Ми уже знали, що загинули П'ятницький, Євдокимов та Ішанов, радист Гирський. Вогненний град не припиняв сипатися на нас, але ми уже торкнулися стін Рейхстагу. Нас тепер не можна було зупинити. Над нами нависали високі, в кількох місцях пробиті снарядами двері. Але в стінах також багато було пробойн, і наші бійці миттю проникли через них в Рейхстаг».

А згодом Іванісов відшукав і видану в Москві у 1975 році книгу «Как кончатся войны». Її автором був фронтний кореспондент Василь Суботін. У ній він вмістив унікальний знімок, зроблений наступного після падіння Рейхстагу дня. На його сході група радянських бійців, що тільки-но вийшла з бою. Попереду всіх солдат з перебинтованою головою. «Увидев его на этом снимке, - написав Суботін, - я тотчас же его вспомнил. Его фамилия – Щербина. Лишь однажды я беседовал с ним – там же, в Рейхстаге, на второй день. Когда я его разыскал, корреспонденты настолько успели ему надоесть, что он готов был от них прятаться. И не удивительно: после недели непрерывных боев он еще не спал. Но все же мы присели, и он рассказал о том, что когда Петр Пятницкий был сражен вражеской пулей, его флаг поднял он».

Якщо хочете знати, згодом С. Іванісов відшукає і спогади учасника війни Павла Савича з Рівненської області, який у віці 78 літ писав: «До нашого взводу розвідки Єгоров і Кантарія приєднались в Польщі. Росіянин мав одну медаль, грузин за всю війну жодної. Сталінська пропаганда, якій заохотилося, щоб прапор піднімали неодмінно росіянин та грузин, наздогін розтрубила, наче здійснити це було доручено кращим бійцям. А при мені Єгоров і Кантарія відмовлялися виконувати наказ командира розвідвзводу. У них не було вибору: або лізуть на Рейхстаг, або трибунал. Коли ж вернулися вони, то призналися, що там уже лопотів один прапор».

Чи ось згадуваний вище колишній член Військової ради 3-ї Ударної армії генерал-майор А. Литвинов подавав доповідню у Міністерство оборони: «Считаю нужным указать, что при взятии Рейхстага из штаба 1-го Белорусского фронта поступало указание к званию Героя предоставить 100 воинов, что командованием дивизии и было сделано. Однако звание получили только 15 человек. Причем, в числе не отмеченных неожиданно оказались товарищи, которые в штурме сыграли главнейшую роль. Это следующие товарищи: рядовой Пятницкий П.Н., мл. сержант Щербина П.Д. и лейтенант Берест А.П.»

А коли головна колись газета Союзу РСР «Правда» надрукувала статтю «Как было вождено Знамя Победы», в якій знову викладалось все те ж сталінське трактування історичного момен-

ту, на ім'я тодішнього Головного редактора «Правды» П. Сатюкова надслав листа відомий Іванісову генерал-полковник Василь Шатілов: «Только до полудня рот во главе с офицерами и сержантами батальона Неустроева к исходу 30 апреля 1945 года ворвались в Рейхстаг. Всего 60 – 80 человек с автоматами и двумя пулеметами. Завязался ожесточенный бой. Героически дрались пришлое более четырех часов. Я с завмиранием сердца вспоминаю эти моменты. Не сразу, но с первой попытки пулеметчики отделения Щербини смогли поднять знамя на Рейхстаг. Потом была предпринята повторная атака. Снова в боевых порядках пулеметчиков Петра Щербини под общей командой лейтенанта Береста только теперь и находились со Знаменем Егоров и Кантария. Я убедительно прошу выделить эту группу из всей массы, чтобы было более справедливо исторически. Они первыми встали на плиты Рейхстага и первыми вошли в его главный вход. Вначале Знамя ими было установлено над главным входом под куполом, а затем его подняли и установили на куполе».

І ще одна переконлива знахідка Станіслава Іванісова – наполегливого, погодьтеся, поборника за вшанування пам'яті українського героя. Виявляється, що 15 травня 1965 року газета «Красная звезда» – на той час центральний друкований орган Міністерства оборони СРСР – вміщувала публікацію під заголовком «Они были первыми». Передрукуючи зі старого поживкового номера армійської газети знімок, з якого на читачів дивилися «мужики, полные жизненных сил и наверняка еще надеющиеся на торжество Справедливости», газета підзаголовком сповіщала, що «Это рассказ о тех, кто за взятие Рейхстага обошло звание Героя – о А.

ПРАПОРОНОСЕЦЬ ЧИ ЗНАЄТЕ ВИ, ХТО У 1945 РОЦІ ПЕРШИМ ПІДНЯВ НАД РЕЙХСТАГОМ ПРАПОР ПЕРЕМОГИ У ДРУГІЙ СВІТОВІЙ ВІЙНІ?

саміснького обіду. Приблизно о 12 годині дня у будинок Гімmlера прибув командир дивізії Шатілов. За його вказівкою сформували штурмову групу на чолі з лейтенантом Олексієм Берестом. У групу потрап і мій взвод. Нас було 60-70 штиків – не більше. За командою Береста скоро ми і повистрибували через вікна на Королівську площу перед Рейхстагом. Знову площа піднялася димки. Вона була перерита заповненою водою ханавою, якої не значилося на карті. Але за годину, може, що й за півтори відділення, яким я командував, першим дісталось рота. Це ж бо який сором: героїв названо, вони відомі, а він сміє приписувати собі чужу славу!

У селі про заборону Щербини «говорити зайве» довідалися миттю. Одні жаліли його, співчували, та більшість дозволяла і далі кепкувати. Слугав, моваля, хлопця лихий, заохотило йому лаврів, от і не втримався, передав кути меду. Ще треті радили нетайно показати та забрати про «надмірні фантазії». Але Петро не зміг уже витерпіти насмішок та таньби. Тим паче, що якраз намірився одружуватися. І оскільки наречена його родом була з Росії - з міста Костроми, - подався з нею туди, аби тільки з рідних Скельок подалі. Лише через п'ятнадцять літ потому перший раз приїздив на батьківщину до рідні. Погостював тоді у рідних, а на люди фактично і не показувався. Восени 1967-го і стався ж другий візит учіака Петра Дорофійовича у Скельки. Це коли він і отримав несподіване запрошення від директора школи на мітинг з нагоди річниці визволення села...

Станіслав Іванісов стверджує, що майже дослівою запам'ятав тодішній виступ Петра Дорофійовича – вибухове враження він справив на нього. Іна всіх скельчан – слухали у повній тиші, затамували подихи.

АЩЕРБИНА розповідав, що Аранком 29 квітня 1945 року рота капітана Сьанова, у якій він воював, через розтрощений трамвайний парк проникла до мосту на річці ШПрее й опинилася на

шов сюди, за честь вважали чіпляти на стінах полкові, ротні, взводні знамена. Але восени 1961 року я зустрічався з командиром нашої дивізії Василем Шатіловим, і він вніс мені ясність. За кілька днів до штурму рейхсканцелярії вище командування Третьої Ударної армії 1-го Білоруського фронту за напалганням Костянтина Жукова загодо приготувало десять прапорів Перемоги, один з яких – який першим «дійде» - і мав здійснитися над Рейхстагом. Ясна річ, що встановлений мною до їх числа не входив. По-друге, з суто політичних та інших ніби зрозумілих причин була чітко вказівка, що переможне знамено піднести мають росіянин і грузин, а у українець. Як і лейтенант Берест, до речі. Тому подання зі штабу Третьої армії на присвоєння звань Героїв Союзу бійцям штурмової групи Береста, в тому числі і мій тобто, писалися в архів. Але Шатілов запевнив, що він домагається справедливого перегляду історії з прапором над поваленим Рейхстагом.

Та я тепер, казав, мов сповідався, жителем Скельок Щербина, зовсім не для того все це розповідаю, що наче горю бажанням над усе вернути собі украдені почесті.

була вміщена публікація «Забутий прапорonoсeць». Станіслав Михайлович закликав тоді і не перестав закликати далі, що козову роботу, яку з тих пір вів і веде досі Станіслав Михайлович, можна вважати самовідданню і титанічною. Розшукав адреси нащадків двох десятків командирів і офіцерів 150-ї стрілецької дивізії і почав листуватися з ними. Через них заочно познайомився з видавцями і знавцями історії Великої Вітчизняної війни, авторами наукових та документальних книг про останні дні Другої світової, прапівниками численних музеїв та архівів, включаючи архів колишніх Збройних Сил СРСР, що в м. Подольську під Москвою. Не перелічити листів, котрі писав сільський вчитель кілька років поспіль мало не щодня. Це більше було телефонних розмов. Ніякі труднощі та невдачі не зупиняли його. Приміром, отримав підтвердження: існувало дійсно подання на присвоєння звання Героїв Радянського

Союзу «офіцерам, сержантам і солдатам 150 дивізії, які відзначилися при штурмі Рейхстагу 30 квітня 1945 року». То цілих чотири роки потратив Іванісов на пошуки його слідів. Адже за твердженнями порізно кількох військових начальників часів війни, у тому поданні знаходилися «лейтенанти Кузьма Гусев та Олексій Берест, сержанти Петро Щербина і Петро П'ятницький, рядовий Григорій Булатов». І тільки через сім років домігся ясності, що «вказане представлення передавалося в Центральний архів Радянської армії, але за наказом Міністерства оборони СРСР знищене». Інши-

РІДКІ КОМПЛЕКСНІ ДОБРИВА
ВІД ВИРОБНИКА БЕЗХЛОРНІ

- **НРК 5:22:5, 4:10:10, 3:3:3 (+10% гуматів калію)**
- **під основне внесення та фертгацію**
- **КАС-32, КАС-30+SMg, КАС-28+SMg**
- **Засіб для очищення систем крапельного зрошення з вмістом NP 10:30 1:3 л/га**

Здійснюємо доставку автоцистернами. 15 років на ринку торгівлі мінеральними добривами

AGRO ХІМТРАНС

(097) 991-94-02, (0472) 72-35-27
E-mail: agrochimtrans@ukr.net
www.agrochimtrans.com.ua

! Хто взяв меч, від меча й загине

Новий Завіт (Мт. 26. 52)

ВСЕ ПРО МЕДРЕФОРМУ

Ні порожнім лікарняним ліжкам

Гроші за пацієнтом - основна ідея медичної реформи. Що це означає? Якщо зараз держава видає гроші за принципом «є лікарня, тримайте гроші», то в майбутньому гроші виділятимуться на пацієнта. Тобто, якщо до лікаря ніхто не ходить, то і заробляти він нічого не буде.

Але якщо до лікаря прийде пацієнт, то держава видасть за пацієнта в середньому 210 гривень на рік. МОЗ планує, що кожен лікар вестиме в середньому приблизно 2000 пацієнтів. При такій кількості пацієнтів доктор отримуватиме 420 тисяч гривень на рік (35 тисяч гривень на місяць). Якщо у лікаря буде менше пацієнтів, відповідно його зарплата буде меншою.

Завантаження лікарів роботою також обов'язковий аспект реформи. Лікарі, які не практикують, втрачають свої навички та кваліфікацію, тож таких фахівців небезпечно підпускати до пацієнтів. Також, пацієнт сам має право вибирати собі сімейного лікаря. І обраний лікар не має права відмовити. Лікаря можна вибрати як з державних клінік, так і з приватних. Весь цей процес контролюватиме окремий орган - Національна служба здоров'я України (НСЗУ).

Зрозуміло, що літній людині потрібно лікування частіше, ніж молодому студенту. Тому тариф (210 гривень) залежатиме від віку. За літнього пацієнта лікар отримає трохи більше. Скільки - поки невідомо.

Зараз виділяється 80 мільярдів гривень на рік на утримання мережі лікарень. Команда міністра охорони здоров'я Уляни Супрун пропонує виділяти ці гроші на лікування пацієнта у міру використання медичних послуг.

Таким чином хочуть припинити фінансування «порожніх лікарняних ліжок» і лікарень, куди ніхто не ходить. Також це дасть свободу лікарям, які можуть відкрити власний ФОП і вести свою практику.

Що буде безкоштовним

Медицина не буде повністю безкоштовною, проте це не означає, що вам не допоможуть у екстреній ситуації.

Реформа ділить медичні послуги на три види: повністю безкоштовні, частково оплачувані державою (співоплата) і платні.

Послуги, які повністю безкоштовні для пацієнта називаються державним гарантованим пакетом. У нього планують занести 80% найпоширеніших звернень до лікаря: порятунок чи невідкладна допомога, первинна медична допомога, паліативна допомога.

Під первинною медициною зазвичай мають на увазі: профілактику, діагностику, лікування, реабілітацію, спостереження протягом вагітності.

Паліативна допомога - спрямована на догляд і зниження болю при важких і смертельних захворюваннях.

Для ветеранів АТО додатково покривається лікування бойових поранень. Доплачувати за базовий пакет нічого не треба, ви вже платите податки. З цих податків виділятимуться гроші на оплату сімейних лікарів.

За що доведеться платити українцям

Такий пакет буде доповнюватися і коригуватися щороку НСЗУ і затверджуватися Кабінетом міністрів. Гроші на цей пакет будуть брати окремою статтею витрат.

Другий вид послуг - співоплата, коли частину оплачує держава, іншу частину - пацієнт. Мета співплатежів «держава-громадянин» - розподіл відповідальності за здоров'я пацієнта. Це можуть бути щомісячні виплати - страховка, а може бути оплата за тарифом. Ціна на подібні послуги буде також контролюватися державою.

Для ветеранів АТО також робиться виняток, і вони не беруть участі в співоплаті - весь список додаткових послуг оплачується державою довічно.

Платні медичні послуги. Зараз у цей перелік входить лише естетична медицина. Тобто, якщо ви захочете зробити собі підборіддя як у актора Антоніо Бандераса, або груди побільше - операцію доведеться сплатити самостійно.

Як це працюватиме

Наприклад, пологи частково входять і в гарантований пакет, і в співоплатний список. Це не означає, що вагітну пацієнтку покинуть народжувати самостійно. Держава оплатить спостереження при вагітності, роботу чергової бригади, яка прийматиме пологи, стандартну палату, необхідні ліки і якщо є показання - кесарів розтин.

Але якщо пацієнтка захоче іншого лікаря, кращу палату і зробити кесарів розтин без медичних показань - тут держава оплачує тільки частину витрат.

Є базовий пакет, до якого за встановлену плату можна додати додаткові послуги. Ціна додаткових послуг у державних лікарнях буде фіксуватися НСЗУ, приватні практики будуть самостійно регулювати свої ціни. Отримані гроші підуть відразу цьому медичному закладу.

«Час казати правду. В Україні немає безкоштовної медицини. Ми даємо «хабар» за все, навіть за пологи, коли з'являється новий українець», - заявила міністр Супрун на засіданні в Раді.

Наприклад, зараз середня негласна вартість, або «хабар», щоб народити комфортно - \$1000. Це в 2,5 рази більше, ніж середня зарплата по Україні (\$360). А в Польщі, де вже введено подібний формат медицини по страховці народжувати нічого не коштує (щомісячні виплати), а приватно можна народити за \$1280, при середній зарплаті в \$1360.

Лікувати по-новому

Згідно зі звітом Всесвітньої організації охорони здоров'я за 2015 рік, тривалість життя українців одна з найнижчих в Європі. Україна посідає 104 місце серед 183 країн. Такі низькі показники збираються змінити за допомогою підвищення якості лікування та введення профілактики захворювань. В українській медицині застосовують міжнародну практику - європейські протоколи лікування. Вони регулюватимуть методи лікування і ліки, які випи-сє лікар.

Розглянемо приклад МОЗ, як зараз лікується не-ускладнена негоспітальна пневмонія. Тільки-но ставиться такий діагноз, пацієнта кладуть до стаціонару на 12 днів. Там йому прописують безліч ліків зі складновимовлюваними назвами: респіраторні і дезінтоксикаційні ліки, цефалоспорин, фторхінолон, інгаляції з дексаметом.

Такого барвистого розмаїття не витримує печінка, і лікар змушений виписувати ліки для її підтримки. А також додатково антигістамінні, протигрибкові, вітаміни та пробіотики, щоб якимось чином зменшити наслідки такого лікування. Деякі лікарі досі рекомендують ставити банки та гірчичники. На все це за середніми підрахунками витрачається близько 4 тисяч гривень і 12 днів життя пацієнта.

Тоді як Всесвітня організація охорони здоров'я давно протестувала і схвалила лікувати подібну недугу амоксициліном та ібупрофеном (якщо є температура) амбулаторно. Тобто, лікар або приходить додому до пацієнта, або пацієнт сам приходить на прийом до лікаря. Собівартість цих ліків не більше 160 гривень, а на лікування витрачається 7 днів.

Чому лікарі продовжують виписувати таку кількість дорогих ліків, якщо є дешевші та простіші аналоги? У презентації до реформи це пояснюється існуванням «фармацевтичної мафії».

Фармацевтичні компанії іноді працюють спільно з лікарями та клініками, доплачуючи медикам за рекомендацію свого препарату. До речі, список допустимих ліків також буде затверджуватися НСЗУ. За допущені ліки не треба буде платити - ви отримаєте їх безкоштовно за рецептом. Але якщо пацієнт на свій страх і ризик захоче приймати пігулки не зі списку, то такі медикаменти він буде оплачувати самостійно.

Профілактика

У реформі також йдеться про профілактику. Наприклад, на даний момент числиться близько 12 мільйонів пацієнтів із серцево-судинними захворюваннями. У громадян України трапляється 40 тисяч інфарктів, 100 тисяч інсультів і 400 тисяч смертей від проблем з серцем на рік.

В МОЗ наводять серцеві захворювання, як приклад, де можна активно застосовувати профілактику. Під час хвороби серця часто використовують стентування - медичне розширення судин. Ця процедура достатньо дорога, вона коштує близько 50 тисяч гривень. Замість використання таких крайніх заходів, план медреформи - розробити систему профілактики.

Для цього можна буде звернутися за консультацією до сімейного лікаря, який пояснить, як попередити появу хвороби та розробить рекомендації щодо уникнення можливих загострень.

Чи приймуть реформу

Верховна Рада ухвалила в першому читанні законопроект №6327. Цей закон змінить державну систему фінансування медичних послуг. Закон прийняли лише з другої спроби, та й то з натяжкою. З необхідних для прийняття 226 голосів, проголосували 227 депутатів.

Але крім законопроекту №6327, медична реформа потребує внесення правок в держбюджет. Без відповідних змін неможливо буде виділити гроші на реформи. Але за нього віддали голоси лише 163 депутати - така кількість не дозволила прийняти закон у першому читанні. Законопроект відправили на доопрацювання.

Міністр охорони здоров'я України Уляна Супрун заявила, що якщо реформу не буде прийнято зараз, то повернутися до неї можна буде тільки у 2019 році, після парламентських виборів.

Шановні читачі! Редакція не надає юридичні консультації по телефону. Надсилайте свої запитання поштою або на електронну адресу газети.

Прийшов квітучий травень

На порі, на часі

Ніби недавно розтанув сніг, і ось вже весна вступила в завершальну фазу - один місяць травень попереду і залишився. У цей час садівники і городники працюють невтомно, адже інакше не отримать багатого врожаю. Травень готовий подарувати перші дивіденди - відростає пряна зелень, яка поповнить ваш стіл, редиска з парників, тепличні озірочки - все радує. Від пінного цвітіння садів захоплює дух, немов білі метелики густо всипали трепетні гілочки вишні зворушливі квіти - провісники великого врожаю, готуються до цвітіння яблуні і груші.

ТРАВНЕВИЙ САД: ЯК ЗАХИСТИТИ ВІД ШКІДНИКІВ І ХВОРОБ

Як тільки зацвітуть кісточкові плодові дерева: вишня, слива, абрикоси, персик, можна провести ряд захисних заходів, запобігти зараженню дерев захворюваннями, найнебезпечнішим з яких є парша.

Найнебезпечнішим періодом для зараження рослин паршею є час розкриття бутонів, у цей період корисно обробити дерева бордоською рідиною, розпорошити над квітучими гілками колоїдну сірку. Такі обробки можуть попередити поширення захворювання. Якщо температура повітря під час цвітіння кісточкових досить низька, погода похмура або дощова, для профілактики парші найкраще використовувати інші препарати - в цьому випадку ефективну допомогу при обробці плодів дерев нададуть фунгіциди..

Сад під час цвітіння - легка здобич гусениць і жуків, полчища яких поспішають на білосніжні дерева. Корисно обробити плодовий сад біопрепаратами, безпечними для бджіл.

В умовах різкої зміни денної і нічної температури, а також в дощову погоду може спостерігатися зараження плодів борошнистою росою. На квітконосах і листі дерев з'являються ділянки з борошністим нальотом - це серйозне грибокве захворювання, лікування котрого потрібно почати своєчасно. У травні самий час вирізати хворі пагони. Обробку проводять

в безвітряний день колоїдною сіркою.

Ще одна біда садівника - повторні заморозки. Щоб квіткові нирки не відпали, слід, особливо в холодні ночі, вжити заходів щодо зігрівання дерев, для цього необхідно заготовити матеріал для димових багать. Теплий дим, обкурюючи дерева, здатний підняти температуру на кілька градусів, що цілком достатньо для збереження зав'язей.

ПОРА ВИСАДЖУВАТИ РОЗСАДУ

На городі теж багато роботи - гаряча пора, саме час розсаду висаджувати на постійні грядки. В цьому році досить холодно, тому на початку травня слід почекаати з висаджуванням овочів у відкритий ґрунт, а також вжити заходів щодо захисту овочів від морозу. Дуже добре справляється з цим завданням препарат епін, який знімає стрес з овочевих культур при заморозках. Але тільки хімічним способом не обійтись - надійне утеплення овочевій розсади допоможе не втратити рослини. Картоплю і помідори можна високо підгорнути. Над прямою зеленню, редискою, щавлем, цибулею, морквою і буряком можна натягнути плівку, або провести утеплення грядок соломом, торфом, іншими матеріалами.

Виполоні і не знищені бур'яни найкраще не використовувати для укриття, адже навіть в бадиллі багато шкідників. При переміщенні бур'янів насіння висипається з коробочок, засмічуючи землю і городні грядки.

На початку травня варто оглянути розсаду. Якщо рослини слабкі, з довгим стеблом і блідим листям, варто підгодувати їх комплексним добривом, проводити щоденні процедури, що гартують і поставити ящики з розсадою ближче до сонця. Особливу увагу слід приділити хворим рослинам, на листках яких спостерігаються плями іржі або борошнистий наліт. Своєчасна обробка фунгіцидами допоможе уникнути загибелі молодих рослин.

Можна сіяти насінням редис, коріандр, кріп, петрушку, цибулю на перо, салати, кабачки, буряк та інші культури. Капуста середніх термінів дозрівання висаджується в першій декаді травня, але при сильному похолоданні посадки слід прикрити плівкою.

Друга половина травня - найкращий час для висаджування овочевій розсади у відкритий ґрунт. Якщо ви не висадили ще ранню картоплю - не пізно зробити це в травні, тоді урожай дозріє в кінці літа. Під кожен бульбу варто покласти трохи цибулини - це вбереже урожай картоплі від дрітрянників, які проробляють вузькі ходи в бульбах.

До кінця травня температура повітря зазвичай підвищується, що робить можливим висадку у відкритий ґрунт пасльонових. Томати, перці і баклажани - ніжинки, люблять тепло і комфорт, тому підготуйте грядки з родючим ґрунтом на світлій ділянці саду, але необхідно ретельно дотримуватися правил сівозміни, намагаючись

не висаджувати ці рослини на тих же місцях, де вони росли в минулому році.

ЯГІДНИКИ

У першій декаді травня, коли заморозки загрожують саду, варто захистити полуничні кущі. Особливо можуть постраждати нові посадки, які не встигли ще адаптуватися до зміни погодних умов. Накрийте молоді кущі суніці плівкою, в холодні ночі рослини не повинні замерзнути.

Якщо в квітні ви пригнули гілки чорної смородини і агрусу для вкорінення і отримання нових кущів, перевірте їх зростання, при необхідності внесіть збалансовані підгодівлі.

Огляньте квітучі кущі чорної смородини, дуже важливо переконатися, що на гілках немає квітів зі зрослими пелюстками, колір яких змінився на рожевий. Якщо ви виявили такі рослини - їх негайно потрібно знищити. Махровість - серйозне захворювання смородини, лікування від якого не існує.

Мурахи - ось шкідники чорної смородини, які під час цвітіння люблять ласувати зав'яззю ягід, в результаті врожаю антрацитових ягід не вдається дочекатися зовсім. Від мурах слід позбутися кардинально - поставте на ділянці приманку, а обробку можна провести препаратами абсолют або мурахойд.

Червона смородина може привабити червонооких попелиць, при виявленні шкідника слід провести обробку кущів інсектицидами від попелиці.

КВІТНИК

А ось квіти радують в травні навіть всупереч поганій погоді. Тюльпани, витончені нарциси і ароматні гіацинти прекрасно перенесли зимівлю в ґрунті, тому їм не страшний навіть сніг. Хоробрі солдатики стійко переносять нічне зниження температури, радує цвітінням.

На кущах бузку розпускаються величезні запашні китяти квітів, зазвичай культурні сорти зацвітають в першій декаді травня. Слідом за бузком розпускаються садові конвалії - витончені дзвіночки можуть бути білого або рожевого кольору. Конвалія любить вологі затінені ділянки, тому галявинки цих квітів відмінно ростуть на північних ділянках, а також в тіні будівель і дорослих дерев.

Слідом розпускаються ірис, піони, троянди, а потім приспіють літники. У грядках з багатолітниками корисно розпушити ґрунт, приборати бур'яни і провести підгодівлю фосфорними добривами.

Особливої уваги заслуговують братки і маргаритки. Буйне цвітіння цих рослин закінчиться в кінці травня, початку червня. Підгодуйте рослини добривами і не забудьте зібрати з них насіння, адже в другій половині літа пора сіяти у відкритий ґрунт.

Травень - найгарячіша пора для садівників і городників, але урожай першої суніці дозріває в кінці цього місяця, так що нагорода за важку працю вже не за горами.

Гроші на вітер? Ці препарати нічого не лікують! Список абсолютно непотрібних ліків

Виробників медичних препаратів досить багато, і, щоб якось конкурувати, їм доводиться рекламувати свою продукцію. Навіть ту, ефективність якої абсолютно не доведена.

«Ессенціале»

Препарат зараховують до гепатопротекторів, призначеним захищати печінку. Але насправді ефект його впливу на цей орган не досліджувався. Він може бути звичайною харчовою добавкою.

«Пірацетам»

Ще один препарат, який поряд з такими засобами, як «Ліцетам», «Мемотропіл», «Ноотропіл», «Піратропіл», «Церебрил», часто викликає побічні ефекти. Це нейрометаболічний стимулятор, призначений для надання специфічного впливу на вищі психічні функції мозку. Поки він недостатньо досліджений.

«Аміксин»

«Аміксин» розрекламований як противірусний та імуностимулюючий засіб. Тобто, ти ще не захворів, але вже купуєш його і приймаєш для профілактики.

При цьому він зареєстрований тільки в країнах СНД. У Франції, наприклад, його вважають токсичним, бо він негативно впливає на сітківку очей.

Хондропротектори

До хондропротекторів зараховують препарати, призначені усувати будь-які проблеми суглобів. Їх часто призначають при артрозі для відновлення хряща, і не отримують результатів. Адже розвиток цієї хвороби можна уповільнити тільки за допомогою фізичних вправ.

«Корвалол»

Всенародний засіб від серцевих хвороб, застосування якого діє як плацебо. Ні «Корвалол», ні «Валокордин» не впливає на перебіг серцево-судинних захворювань. Більш того, він містить фенобарбітал, який при тривалому вживанні накопичується в організмі і руйнує його.

Тривале застосування цих препаратів викликає неврологічні і когнітивні порушення.

Пробіотики

Призначені лікувати дисбактеріоз. 99% бактерій, які містяться в цих препаратах, неживі. Вживати їх — все одно що пити звичайний кефір. І переплачувати не потрібно.

«Валідол»

Протипоказань у препараті, на щастя, немає, але і користі від нього теж немає. Хіба що відтворення того ж ефекту Плацебо. З серцем краще не жартувати і підходити до підбору препаратів для його лікування відповідально.

«Рибоксін»

Препарат застосовується в кардіології, акушерстві, неврології. Найбільш часто використовується для лікування ішемічної хвороби серця. Його результативність досі не доведена.

«Актовегін»

З 2011 року він заборонений у Канаді, а пізніше і в Європі, Австралії, Японії. А у нас лідер продажів. У зв'язку з цим до його ефективності виникає багато питань.

Обласна щотижнева газета
«ФЕРМЕР ПРИДНІПРОВ'Я»

Свідоцтво про реєстрацію ДП 2161-899Р від 23.02.2017 р.

ЗАСНОВНИК ТА ВИДАВЕЦЬ
ТОВ «Редакція газети «Фермер Придніпров'я»

Голова редакційної ради
Анатолій ГАЙВОРОНСЬКИЙ
Головний редактор Лариса ШАРА

49000, м. Дніпро, вул. Воскресенська, 41, оф.109
786-02-21, 098-183-00-18, 050-850-72-74

e-mail: farmer.gazeta@gmail.com
www.farmer.dp.ua

www.facebook.com/farmer.dp.ua

Друк ТОВ «Видавничий дім «Кераміст»
69057, м. Запоріжжя, вул. Седова, 16
Обсяг 3 друк. арк. Друк офсетний.
Зам. № 1883918. Тираж 27200

Редакція не завжди поділяє точку зору авторів публікацій.
Гонорар сплачується тільки за замовлені матеріали.

Під цим знаком матеріал опубліковано на комерційній основі.
Відповідальність за зміст реклами несуть рекламодавці.
Посилання при передруку на «Фермер Придніпров'я» обов'язкове.
Газета за посиланням використовує повідомлення інформаційних порталів.

Оформлення передплати та доставку газети здійснює
Дніпропетровська філія ПАТ «Укрпошта».

Передплатний індекс 60092

Електронна версія газети: www.farmer.dp.ua

www.facebook.com/farmer.dp.ua

Через зміну клімату

в Україні з'явилися нові хвороби сільгоспкультур

Клімат України змінюється швидше, ніж у середньосвітовому масштабі. Якщо за 30-40 років середньосвітова температура підвищилася на 0,8°C, то загалом по Україні – на 1,1°C.

За словами начальника відділу агрометеорології Гідрометцентру України Тетяни Адаменко, потенційна загроза подальшого потепління – підвищення частоти кліматичних аномалій.

Наприклад, таке явище як смерч, що спостерігалось лише під час літнього періоду в Дніпропетровській області, торік було зафіксовано 1 березня.

Як прогнозують кліматологи, посушливість клімату розширюватиметься на північ і захід. Через це розповсюджуватимуться нові види хвороб сільгоспкультур, зменшува-

тиметься продуктивність лісів, відбудуться незворотні зміни в екосистемах.

Крім цього, в Україні з'явиться така проблема, як скорочення вегетаційного періоду культур у зв'язку зі швидшим накопиченням тепла, врожай дозріватиме передчасно, можуть виникати непередбачувані ситуації з ефективністю обробок засобами захисту рослин тощо.

За словами Тетяни Адаменко, за раз уже трапляються випадки, коли під час обробки колосових зернових фунгіцидами в генеративній фазі чудові посіви згорають за добу-дві. Це відбувається тому, що живі організми вночі не встигають відпочити.

«Найбільше потерпає від глобального потепління сільське господарство, але воно водночас і є головним чинником кліматичних змін, а тому системи живлення, захисту рослин, обробітку ґрунту мають відповідно перебудовуватися», – додала вона.

Що розповість про вас ваш місяць народження

Діти січня

рішучі, незламні, демонструють величезну силу волі. При цьому, вони завжди дуже уважно спостерігають за людьми навколо, допомагають кожному стати краще. Народжені в січні мають гарне терпіння у випадках, коли їм потрібно когось чогось навчити.

Діти лютого

дуже розумні та мають креативний талант. Мають глибокий зв'язок з власним внутрішнім «я», надзвичайно здатні. Але вільнотумці, в деяких випадках можуть здатися занадто агресивними через те, що мають бунтарську натуру. В глибині душі можуть бути чутливіми, навіть часом дуже.

Діти березня

найчастіше народжуються інтровертами, не люблять відкриватися першому зустрічному. Це дуже приємні люди, хочуть у всьому домагатися гармонії. Їх довіру завоювати просто, але і втратити легко.

Діти квітня

вічно кудись біжать і демонструють невгамовний заряд енергії. Вони здатні досягти хороших результатів у спорті, люблять екстремальні види, які викликають у них трепет та хвилювання. Люблять бути в центрі уваги в будь-яких ситуаціях.

Діти травня

заввичай народжуються мрійниками. Мрії їм приголомшують все, дають їм можливість подумки представляти власне майбутнє, розуміти напрям, в якому хотілося б рухатися. Володіють аналітичним складом розуму, зазвичай у них ліва півкуля домінує.

Діти червня

надзвичайно ніжні та чутливі. Вони можуть

бути ввічливими, часто здатні привернути увагу оточуючих і зробити так, щоб їх слухали.

Діти липня

демонструють енергійність та дотепність. Люди люблять проводити час з ними, адже це завжди дуже весело. Вони пристрасні й палкі, зупинити їх дуже важко часом. Щоб бути нарівні з народженими в липні, доводиться бути швидким.

Діти серпня

заввичай народжуються сильними лідерами, які здатні мотивувати та надихати оточуючих. Вони володіють чудово розвиненим почуттям гумору, в своєму роді єдині завжди.

Діти вересня

моторошні перфекціоністи. Вони нерідко акцентують увагу на деталях, часто критикують оточуючих. Саме тому впоратися з ними часом важко, так як вони вибирають лише краще.

Діти жовтня

надзвичайно товариські, здатні заводити нових друзів. Демонструють незалежність, здатні цінувати дрібниці. До життя ставляться з певною часткою позитиву, завжди і всюди оточуючих заряджають позитивом.

Діти листопада

тверді і таємничі. Вони надзвичайно проникливі, якщо чогось хочуть добитися - не зупиняються ні перед чим. Внутрішня сила та енергія дозволяють домагатися чудових цілей.

Діти грудня

надзвичайно веселі, люблять бути в центрі уваги. Демонструють невгамовну енергію, ненавидять обмеження. Вони люблять перебувати у впливовому та сильному положенні.

Гірки СОЛОДОШІ Історії realiti

вирішеним з року в рік. Старі борги за квартиру, світло, газ переходили слідом за жінками щороку, як щойно годинник бив північ на Новий рік, і обростали новими - за дитсадок, молочну кухню найменшому.

Кукурудзяні палички виявилися тим найоптимальнішим різновидом торгівлі, котрий могла собі дозволити пенсіонерка Надія Василівна. «Стартовим капіталом», хоч то й гучно сказано, були дві неповні пенсії, бо як не відсмикнуєш від єдиного на старість засобу існування хоч найскромнішу копійчину на хліб та молоко. Перші чотири пакунки по півсотні штук кожен продала біля прохідної того заводу, де колись працювала. Люди підходили, впізнавали її, віталися й... купували пачку-дві хрумкої насолоди. Може, жаліли її, стару пенсіонерку, може, тому, що недорого брала.

- Максимум гривню, а коли торгівля млява, то скидаю й до п'ятдесяти за пачку, - розповідає Надія Василівна.

- А торгувати йдете щодня? - перепитую, аби вирахувати в голові її приблизний заробіток.

- Що ви? - дивується жінка. - Добре, якщо двічі-тричі на тиждень, бо ж не вистачає обігових коштів, щоб викупити товар, - каже мов заправський комерсант, - дочка у декреті з

найменшнім, а старший онучок у садок ходить, треба пдатити за дитину...

- Товару можу взяти гривень на сорок, не більше, - підсумовує розмову Надія Василівна.

Склавши докупити чужі витрати, я підрахувала прибуток з кожного робочого дня. Угледівши у моєму погляді жах, Надія Василівна сумно пояснила: «Копійки, згодна! Але де мені навіть їх взяти? Ось пообіцяла онукові купити цього разу кавуна. Та, мабуть, нічого не вийде, - дощ, негода, торгівлі не буде. Ще й дома матиму клопіт - постоявши у сирому, палички втратять свої хрумкі властивості, доведеться підсушувати», - розповідала жінка й скляними очима дивилася кудись повз мене, у заплакане від дощу вікно.

- Не буде кавуна, та залишаться палички, - втішила я зажурену пасажирку з тролейбуса.

- Що ви, діти не візьмуть, вони привчені... - тихо промовила Надія Василівна, - бо знають, що у бабусі не буде заробітку, а відтак, вона не зможе заплатити ні за дитсадок, ні Андрійковий вихователі дати ввечері винагороду.

- А їй хоч за що? - не могла второпати я.

- Як же, так давно повелося - хто не встигає забрати дитину

до п'ятої вечора, той доплачує за додатковий час, який, буцімто вона витратила на ваше «чадо» замість того, щоб вже відпочивати вдома. Інколи аж не знаю, що вибрати - кидати торгівлю й бігти за онуком чи постояти довше та заплатити ті клятві гроші, - щиро дивилася мені в очі Надія Василівна, так наче чекала однозначної відповіді від сторонньої людини.

Я мовчала. Бо ж, Боже праведний, що тут сказати? По тому, як трепетно й акуратно її пальці обматували кожную шпаринку на прозорій упаковці - чи, бува, де не затікає, чи не прим'ялась якась пачка хрумких паличок, відчувалося - та, подарована комусь ні за що копійчина - болісне сплетіння її старечих мозолів і страждань.

...Я мала виходити на кінцевій. І майже попрощалася, запропонувавши свою допомогу.

- Бережіть себе, бо наша жіноча краса така скороминуща, - почула несподіване у відповідь. - І лише краса душі - вічна.

З тих пір я не їм кукурудзяних паличок. Навіть найсолодших, навіть густо посипаних цукровою пудрою, навіть зі смаком курки чи грибів. Всі вони віднині для мене мають присмак гіркоти...

Леся СВІТЛА.

Пишіть:

49000, м. Дніпро,

вул. Воскресенська, 41, оф.109

Дзвоніть:

(056) 786-02-21,

098-183-00-18,

050-850-72-74

Передплатити

«Фермер Придніпров'я» можна у будь-якому поштовому відділенні області до 25 числа щомісяця. Передплатний індекс 60092.